

ALEXANDRINA DUMITRA ALEXANDRESCU

8 noiembrie 1920 – 9 iunie 1995

„...iară nu sântu vremile supt cârma omului,
ce bietul om supt vremi”

Miron Costin

În zorii zilei de 9 iunie 1995 ne părăsea, trecând Stix-ul în întunecata împărăție a lui Hades, în urma unei scurte dar aprige suferințe, cea care a fost una dintre cele mai distinse, inteligente, erudite și pline de humor cercetătoare din Institutul de Arheologie, pe care l-a slujit cu un inegalabil devotament.

Născută la 8 noiembrie 1920 în București, într-o familie de rafinați intelectuali (tatăl fusese primul inginer al Căilor Ferate Române cu studii la Charlottenburg), a făcut școala primară la Sf. Iosif (1927–1931) și liceul Carmen Sylva (1931–1939) în orașul natal. Își întrerupe din motive de sănătate studiile până în anul 1940, când se va înscrie la Facultatea de Litere și Filosofie – secția Istorie, pe care o va absolvi în 1945 cu mențiunea *cum laudae*. Apreciată încă din primii ani de studiu, în 1942 se numără printre „studenții merituoși premiați de Universitatea din București”, cărora profesorul Horia Hulubei – rectorul de atunci al Universității – le transmite salutul Primului ministru, înmânându-le diplomele și premiile în bani (extras din presa vremii – 21 noiembrie 1942).

În anii 1941–1943 urmează și cursurile Facultății de Geografie, iar între 1945–1948 renumita (și din păcate desființata) Școală Superioară de Arhivistică și Paleografie, absolvind secțiile de Arhivistică și Expertiză Grafică.

Deși răvășiți de al doilea război mondial, anii studenției îi vor da satisfacția audierii cursurilor adevăratei elite de istorici români, epurați (după 1947, cu rarissime excepții) de culturnicii comuniști și supuși mai toți regimului de exterminare instituit de închisorile cu care noua ordine umpluse România, depășind în oroare modelul importat din gulagul sovietic. Vom menționa pe câțiva dintre acești mari dascăli: Arheologie preistorică – Ion Andrieșescu (după decesul lui, între februarie–iunie 1945 – Ion Nestor); Istoria universală medie – Gheorghe Brătianu (unul dintre cei mulți asasinați la Sighet); Istoria românilor – Constantin C. Giurescu; Istoria românilor din Peninsula Balcanică – Victor Papacostea; Istoria antică – Theofil Sauciuc-Săveanu; Istoria imperiului bizantin – Nicolae Bănescu; Istoria modernă – Ioan Hudiță; Istoria popoarelor slave – P. P. Panaitescu.

Setea de cunoaștere, dorința accesului la chiar sursele primare o vor determina să urmeze mai apoi, în cadrul Institutului de studii și cercetări balcanice, limbile: turcă cu H. Siruni, bulgară cu Bojogev și greacă nouă cu Ariadna Camariano. Audiază de asemenea, aproape în clandestinitate, cursurile de artă bizantină, orientală și veche românească ale eruditului (dar din păcate aproape dat uitării) profesor I. D. Ștefănescu.

În anii 1945–1947 se va înscrie la doctorat, urmând cursurile și lucrând la Seminarul de arheologie și preistorie, dar vitregia vremurilor va amâna cu mai bine de 20 ani obținerea titlului de doctor.

Cu începere din 1945 lucrează benevol la Muzeul Național de Antichități la pregătirea pentru publicare a materialelor arheologice de la Sărata Monteoru, ajutând în același timp la aranjarea expoziției și colecțiilor Muzeului Municipal. În 1949 este cooptată în colectivul de colaboratori ce urma să elaboreze „Repertoriul arheologic al României”.

În pofida excepționalelor calități profesionale de care a dat dovadă, a activității depuse, a participării la săpături arheologice cu începere din chiar anul absolvirii (Sărata Monteoru 1945–1946; Glina 1947), abia în 1950 i se va găsi un loc de asistentă la Institutul de Istorie, activând în continuare la Muzeul Național de Antichități.

Dar, cum în anii postbelici aserviți ascensiunii nulităților comuniste inteligența, cultura, noblețea și puritatea morală deveniseră păcate majore, după nici doi ani de la angajare, Alexandrina D. Alexandrescu (din pricina „originii sociale”) va fi considerată „dușman al poporului” și obligată să-și irosească resursele și bogăția spiritului muncind ca *lucrătoare industrială* la „Tipografia Institutului biblic” sau ca dactilografă și secretară la proiectul pentru terminarea „Muzeului de artă și arheologie” (clădirea actualului Muzeu al țaranului român), unde ar fi urmat să se mute și Muzeul Național de

Antichități, clădire al cărui parter fusese proiectat pentru adăpostirea monumentelor greco-romane ce zac și astăzi mâncate de intemperii în curtea Institutului nostru.

În această neagră perioadă găsește resursele necesare să urmeze și „Școala de desen tehnic”.

Revigorarea cercetării arheologice românești a anilor 50 avea însă nevoie de oameni de valoare, astfel că la finele anului 1953 se va afla și pentru ea un loc la Muzeul Național de Antichități (devenit din 1956 secție a nou creatului Institut de Arheologie). A fost angajată aici, chiar la Secția Muzeu, pe care o va sluji cu devoțiune până la desființarea ei, când va fi în sfârșit încadrată la Secția de preistorie – acolo unde și-ar fi avut dintr-un început locul. Dealtfel, abia în 1961 devine cercetător, iar din 1963 cercetător științific principal. În 1969, după o laborioasă activitate științifică, obține titlul de doctor în istorie cu o strălucită teză de doctorat asupra „*Spadelor de bronz de pe teritoriul R. S. Română*”.

Între anii 1945–1974 participă la săpăturile arheologice de la: Sărata Monteoru (1945–1946, 1950, 1952), Glina (1947), Zimnicea (1948–1949), Mangalia (1949, 1958), Valea Jijiei (1949–1951, conducându-le pe cele de la Larga Jijia), Histria (1950), Suceava (1951, 1954–1955), Moldovița (1954), Popești (1955–1958), Bicaz (1956, 1958), Constanța (1958) și conduce cercetările arheologice de la: Sântion (1954), Brașov (1956–1957, 1962), Teliu (1961, 1963), Hărman (1961–1968), Podul Dâmboviței (1968–1969, 1971), Cătunu (1971–1972), Zimnicea (1966–1974).

Conduce ani de zile sectorul depozite al Secției Muzeu, clasând și inventariind (alături de cei din colectivul pe care îl îndruma) mii de piese. Participă la reorganizarea expoziției permanente a Muzeului, precum și la organizarea diferitelor expoziții temporare. Din 1961, până la predarea lui în 1971, răspunde și de tezaurul Muzeului.

În același timp desfășoară o susținută activitate științifică, publicând numeroase studii, rapoarte de săpături, recenzii și participând cu valoroase comunicări la congrese naționale și internaționale, chiar și după pensionarea survenită în anul 1975, ce-i drept la cerere, dar generată de un climat în fața căruia „a depus armele”.

A cercetat cu pasiune, dar și cu rezultate strălucite, viața acestor pământuri din preistorie până în vremurile lui Mircea cel Bătrân (pentru care avea un adevărat cult) și Ștefan cel Mare, dăruindu-și ultimii ani de activitate cetății și necropolelor de la Zimnicea.

Scria concis, limpede, riguros documentat. Vor rămâne de aceea lucrări de referință studiile asupra epocii neolitice, a bronzului, fierului, geților, a unor monumente „scitice”, dar mai ales teza de doctorat privind spadele de bronz și legăturile cu lumea miceniană.

Au rămas însă nefinalizate două lucrări nespuse de dragi ei –

una referitoare la epoca lui Burebista, cea de-a doua privind ceramica smălțuită a secolului XIV, în fapt monografia așezării de la Zimnicea.

De o noblețe sufletească inegalabilă, inteligentă, erudită, generoasă și discretă, tuturor vicisitudinilor le-a opus o aristocratică ținută. Din păcate însă viața i-a fost cel mai adesea potrivnică.

Fie-ți, dragă prietenă, cel puțin țărâna ușoară.

SILVIA MARINESCU-BÎLCU

LISTA LUCRĂRILOR

I. RAPOARTE DE SĂPĂTURI

1. *Activitatea șantierului de săpături arheologice Iași – Botoșani–Dorohoi*, SCIV 1, 1950, 1, p. 27–32 (în colaborare).
2. *Raport asupra cercetărilor arheologice de la Kallatis–Mangalia*. 2, SCIV 1, 1950, 1, p. 83–92 (în colaborare).
3. *Raport sumar asupra campaniei de săpături arheologice de la Zimnicea*, SCIV 1, 1950, 1, p. 93–102 (în colaborare).
4. *Săpăturile de pe șantierul Valea Jijiei (Iași–Botoșani–Dorohoi) în anul 1950*, SCIV 2, 1951, 1, p. 51–76 (în colaborare).
5. *Cercetările arheologice efectuate în campania anului 1950 la Histria*, SCIV 2, 1951, 1, p. 127–158 (în colaborare).
6. *Săpăturile arheologice de la Sărata Monteoru*, SCIV 2, 1951, 1, p. 159–168 (în colaborare).
7. *Șantierul Valea Jijiei*, SCIV 3, 1952, p. 19–111 (în colaborare).
8. *Șantierul Sărata Monteoru*, SCIV 4, 1–2, 1953, p. 69–89 (în colaborare).
9. *Săpăturile de salvare de la Sântion*, SCIV 6, 1955, 3–4, p. 487–496.
10. *Șantierul arheologic Suceava – Cetatea Neamțului*, SCIV 6, 1955, 3–4, p. 753–818 (în colaborare).
11. *Săpăturile de salvare de pe Dealul Șprenghei*, Materiale 6, 1959, p. 667–676 (în colaborare).
12. *Sondajele de la Brașov – Pățitel*, Materiale 9, 1970, p. 169–265 (în colaborare).
13. *Raport asupra săpăturilor de la Hârman, jud. Brașov*, Materiale 10, 1973, p. 231–259 (în colaborare).
14. *Raport definitiv Bicaz, sectorul Secu – inedit*.
15. *Raport Constanța 1958*. Predat muzeului din Constanța – inedit.

II. STUDII

16. *În legătură cu spadele de bronz de pe teritoriul R. P. R.*, SCIV 7, 1956, 3–4, p. 237–240.
17. *Două statui traco-scitice din Dobrogea*, SCIV 9, 1958, 2, p. 291–299.
18. *În legătură cu statuile „scitice”*, SCIV 11, 1960, 2, p. 383–387.
19. *Șlefuitoare de os neolitice*, SCIV 12, 1961, 2, p. 339–343.
20. *O vtoroj faze dokukutenskoj kul'tury*, Dacia, N.S. 5, 1961, p. 21–37.
21. *În legătură cu statuile-menhir de la Baia de Criș*, SCIV 14, 1963, 1, p. 145–149.
22. *Die Bronzeschwerter aus Rumänien*, Dacia, N. S. 10, 1966, p. 117–189.
23. *Încă o spadă miceniană în Muntenia*, SCIV 17, 1966, 3, p. 571–574.
24. *Dépôts de l'âge du bronze tardif*, InvArchRoumanie 2 (R15–R16), București, 1966.

25. *Über drei im Karpatenraum beheimatete Schwerttypen*, în *Actes du VIIe Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques, Prague, 21–27 août 1966 I*, Praga, 1970, p. 695 – 699.
26. *Așezarea din sec III e.n. de la Podul Dâmboviței*, StComPitești, 1971, p. 163–174 (în colaborare).
27. *Morminte din perioada mai târzie a necropolei getice de la Zimnicea (jud. Teleorman)*, Crisia 1, 1972, p. 15–26.
28. *Ceramica liniară de la Hărman*, Cumidava 5, 1972, p. 11–24.
29. *La nécropole du bronze récent de Zimnicea*, Dacia, N. S. 17, 1973, p. 77–97.
30. *Contribuții la cunoașterea populației autohtone în feudalismul timpuriu din Țara Bârsei*, Cumidava 7, 1973, p. 231–259.
31. *La nécropole du bronze ancien de Zimnicea*, Dacia, N.S. 18, 1974, p. 79–93.
32. *Les sites gétiques de la Plaine Danubienne aux IV–Ier siècles av.n.è. în IIIe Congrès International ESEE, Histoire*, rezumate, 1, București, 1974, p. 5–6.
33. *Așezarea dacică de la Hărman*, Cumidava 8, 1974 – 1975, p. 9–22.
34. *Autour des fouilles de Zimnicea. I. La nécropole datée du bronze tardif de Zimnicea. II. Agglomération et nécropole gétiques de Zimnicea*, Thracia 3, Sofia, 1974, p. 47–64.
35. *A propos des fibules „thraces” de Zimnicea*. Thraco-Dacia 1, 1976, p. 131–141.
36. *La nécropole gète de Zimnicea*, Dacia, N.S. 14, 1980, p. 19–126.

III. COLABORĂRI LA ENCICLOPEDIİ

37. *Enzyklopädisches Handbuch zur Ur- und Frühgeschichte Europas II*, Praga, 1969: cultura Schneckenberg; Zimnicea.

IV. COLABORĂRI LA CATALOAGE

38. *Illiri și daci*, Cluj–București, 1972.
39. *Catalogul obiectelor preistorice și medievale din colecția Butculescu*, inedit.

V. RECENZII

40. Alex. Häusler, *Die Felszeichnungen der Kamennaja Mogila bei Melitopol und die megalithischen Einflüsse in Südrussland*, SCIV 10, 1959, 2, p. 519–525.

